

Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfimmut

Ukununnga APN@nanoq.gl aamma cc. jepa@nanoq.gl kiisalu thra@nanoq.gl nassiunneqassaaq)

Tusarniaanermut akissutit

Aalisarneq pillugu Inatsisartut inatsisissaannut Siunnersuut pillugu

Ukunanga suliarineqartoq:

Birger Poppel, Cand. polit, Ilinniarfissuarmi/Ilisimatusarfimmi emeritus-iusoq, Danmarks Tekniske Universitetimilu lektoriusoq;

Kåre Hendriksen, PhD, Aalborgip Universitetiani aammalu Danmarks Tekniske Universitetimi lektoriusoq;

Martin Reinhardt Nielsen, PhD, Københavniip Universitetiani Inuussutissalerinermut Isumalluutillu aningaasaqarnerannut lektor-iusoq;

Ulrik Jørgensen, Professor-iullunilu siunnersorti;

Rikke Becker Jacobsen, PhD, Aalborgip Universitetiani Centre for Blue Governance-mi lektor-iusoq;

Birgitte Hoffman, PhD, Aalborgip Universitetiani lektor-iusoq, Danmarks Tekniske Universitetimilu lektor-iusoq.

Ilisimatuutut (Siunissami Issittumi Uumassusillit pillugit (Future Arctic Lives, FAL-imik) ilisimatusaatitut pilersaarusiarnut attuumassutilittut), ilaatigut Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiornermik ineriartortitsineramik – minnerunngitsumik aalisarnermik – nunassinnermik, silap allanngoriartorneranik, inuuniarnermi atugassarititaasunik aammalu inuunerup pitsaassusaanik ukkataqarluni, ukiut arlallit ingerlaneranni nungusaataanngitsumik ineriartornermik suliaqarsimasutut,

‘Aalisarneq pillugu Inatsisartut inatsisissaannut Siunnersuut’ tamatumunngalu oqaaseqaatit, atuarsimavagut aammalu kingunissai nalilersorsimallutigit. Aammattaaq Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissusiaa aammalu Ataatsimiititaliarsuup suliarisimasai nalunaarusiat ilaatissimallutigit.

Aalisarneq pillugu inatsisissamut siunnersuummik naammassinninnissaq, aqutsiveqarfimmi (Diskobugt-imi, Uummannami aamma Upernavimmi) 47-mi Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut – minnerunngitsumik aalisartut- aamma piniartut ulluinnarni aningaasaqarniarnerannut – aalajangiisunik kinguneqassasoq, isumaqarpugut. Umiatsiaararsortut amerlasuut taakkualu ilaquataasa aningaasatigit isaatitsiniarnerisa ajornerulernerannik tamanna kinguneqassaaq, amerlasuut inuussutissarsiutertik annaassallugu aammalu suliffissat, isertitassat, ineqarniarneq aammalu meeqqaminnut paaqqinnittarfinni inissaqarneq eqqarsaatigalugit qularnaatilimmi allami nunassinniarlutik nunagisartik qimattariaqalissallugu.

Tusarniaanermut akissutitsinni, aqutsiveqarfimmi 47-mi sinerissap qanittuani qaleralinniarnermi inunnit ataasiakkaanit pisassiissutinik tuniniarneqarsinnaasunik (IOK-nik) atuutilersitsinissamik periarfissaq pillugu aamma tunisinissamut pisussaataitaaffimmik allanngineq, inatsisissatut siunnersuummi siunnersuutigineqartoq pingaartumik oqaaseqaateqarfigaagut.

Misissueqqissaarinigut aamma naliliinigit tunngavigalugit inerniliinitsinnut aamma siunnersuutitsinnut qulequttagut pingaarnertit tassaapput, aalisarneq pillugu inatsisiliornermik sulineq – tamatumani tusarniaanermut piffissaliussaq aammalu Inatsisartut suliarinnittarnerat eqqarsaatigineqarlutik – sivitsorneqassasoq. Tulliuttut pissutaallutik piffissaliussap sivisunerunissaa pisariaqarpoq:

- Inatsisissatut siunnersuummi inuiaqatigiit eqqarsaatigalugit nungusaataangissutsip katinnerisa kingunerinik naatsorsuinernik aamma -naliliinernik suliaqartoqarsimangilaq. Inooqatigiinnermut aamma ‘inuiaqatigeeriaatsimut’ (kulturimut) nungusaataangissusermik naliliinernik, oqaannaraanni soqanngilaq aamma FN-ip nungusaataangissusermut anguniagai (SDG) eqqaaneqarsimanatilluunniit.
- Kingunerisassanut aamma -naliliinernut naatsorsuinerit taamaattut kiisalu tamakkuninnga suliaqarnissamut aamma oqaloqatigiissutiginninnissamut piffissaq pisariaqartoq, inuiaqatigiinni piviusumik oqallinnissamut pisariaqartinneqarput.

Tamakkiinerusumik isigalugu nungusaataangissusermik qulakkeerinermik amigaateqarneq

29. november 2023 nassiuqqartut, ‘Aalisarneq pillugu inatsisissatut pillugu siunnersuummut oqaaseqaatit’ malillugit, inatsisissatut siunnersuut ilaatigut ‘Umassusilinnut nungusaataangissusermik’, ‘Aningaasaqarnikkut nungusaataangissusermik’ aamma ‘Inooqatigiinnermut nungusaataangissusermik’ imaqtillugu sanarfisaavoq. *Aalisagaqassusermik isumalluutini, umassusilinnik nungusaataangitsumik atorluaaneq tunngavigalugu piniakkat kinguaassisarnerat qulakkeerumallugu aamma pitsaanerpaamik atorluaajumalluni, taamaalilluni aalisarneq ingerlaavartumik suliffissaqartitsinnermut aammalu inuiaqatigiinni aningaasaqarnermut*

piffissami killiligaanngitsumi iluaqutaasinnaatillugu, aalisarnej ingerlanneqassasoq, 8. marts 2019-imeersumi aalisarnej pillugu ataatsimiititaliarsuup suliassatut allassimaffiani erseqqissarnejarpoq.

Aalisagaqatigiit arlallit aalisapiluffigineqarnerat allakkiatut uppernarsaatissaqarluarmat, uumassuseqarnermik nungusaataanngitsumik qulakkeerinissaq pissutissaqarluarpoq. Kisianni inatsisissatut siunnersuummi uumassuseqassusermik nungusaataanngissusermut taamaallaat, allaallumi toqqaannanngitsumik, eqqarsaatigarfiuvoq. ”*Inatsimmik matuminnga aqutsinermi aalisagaqassuseq nungusaataanngitsumik atorluarneqarnissaa pingaartinneqarluni, aammalu aalisagaqassuseq, sivisuumik siunissaq eqqarsaatigalugu nungusaataanngitsumik annertunerpaamik pissarsiffiusinnaaneraniq tunniussisinnatitsisumik, annertussutsimi piutiinnarneqassasoq*” § 1, imm. 2-mi allassimavoq. Kisianni TAC-ip (tamakkiisumik pisassiissutit) uumassuseqassusermik nungusaataanngissusermut tulluarsagaanissaa pillugu imaluunniit uumassuseqassuseq pillugu siunnersuutitut erseqqissumik piumasagaateqanngilaq, aamma uumassuseqassusermut nungusaataanngissusermut ilapittuutaasinnaasumik aqutsisoqarnej eqqarsaatigalugu najoqqutassianut, innersuussuteqarnani.

Uumassuseqassutsimut nungusaataanngissuseq pillugu piumasagaatinik aammalu aqutsineq eqqarsaatigalugu najoqqutassianik, tamatuminnga qulakkeerisinnaasunik, annertuumik pisariaqartitsinerup, erseqqissaatigineqarnissaa inatsimmi takussaavoq.

Tamatuma akerlianik, inuiaqatigiinni aningaasaqarnermi imaluunniit inooqatigiinnermi aammalu ’inuiaqatigeeriaatsimi’ (kultur-imi) nungusaataanngissuseq inatsisissatut siunnersuummik qulakkeerneqanngilaq. Taamaattoq, aalisarnermut siunnersuisoqatigiinngortussaq, § 54, imm. 2 naapertorlugu, *aalisarnermik inuussutissarsiornej eqqarsaatigalugu, nungusaataanngitsumik ineriartortinnissaanik siuarsaanissamik, suliniuteqassasoq eqqaaneqarpoq. Matumani, suliffisaqartitsinermit aammalu isertitassat kiisalu Nunatta karsianut akitsuutitigut isertitsinissaniit, aningaasaliinerit iluanaarusiornissaat annerusumik pingaartinneruneqarluni, aalisarnermik inuussutissarsiornermi iluanaarusiorsinnaaneq taamaallaat inatsimmi ukkatarineqarpoq.*

Nungusaataanngissutsimut ukkataqarnissap amigaataanera tulluuttuni itisilernejarpoq.

Kalaallit Nunaannut attuumassuteqarnissaq pillugu piumasagaat

Inuiaqatigiit eqqarsaatigalugit nungusaataanngissuseq aallaavigalugu, siunissaq qiviaraanni, § 9 naapertorlugu ukiuni tallimani Kalaallit Nunaannut attuumassuteqarsimanissamik aammalu akileraartarnissamik kiisalu imm. 3.2 ”*inatsisitigut akisussaasut tamarmik aningaasaataat toqqaannartumik imaluunniit toqqaannanngitsumik inunnit ataasiakkaanit imaluunniit ingerlatseqatigiiffinnit tunngaviatigut piginnittuusunut piumasagaatinik naammasinnittuusunit pigineqarnissaannik*” piumasagaat pitsaasuvoq.

Kisianni oqaluttuarisaanermi misilittakkat tunngavigalugit, taamaattoq isertortumik piginnittuunermik ingerlataqartarnej eqqarsaatigalugu, ima pisuni, inuit imaluunniit suliffeqarfiit nunaqavissuunngitsut § 9-mik naammasinnittumik nunaqavissumik piginnittusaartitsinikkut ingerlatsiniartoqartarnera, ernumassuteqarnissamut pissutissaqalersitsivoq.

Taamatutaaq, soraarnerussutisiassanut aningaasaateqarfiit (pensionskasse-t), § 9, imm. 3 naapertorlugu "taasisinnaatitaanertigut imaluunniit assingusumik sunniuteqarsinnaanermut sanilliunneqarnerat" ernumassuteqarnissamut pissutissaqalersitsivoq, tassami soraarnerussutisiassanut aningaasaateqarfiit (pensionskasse-t), aalisarnermut tamatumalu unamminiagassartaanut naammattumik ilisimasaqanngimmata. Tamatuma akerlianik, soorlu uumassuseqassutsimik nungusaataanngissusermut – soraarnerussutisiassanut aningaasaateqarfiup (pensionskasse-p) ilaasortaqaatigiivi kikkuunersut apeqquataalluni – inuiaqatigiinni aningaasaqarnermut aamma inooqatigiinnermut nungusaataanngissusernut unamminiagassiisinnaasumik, soraarnerussutisiassanut aningaasaateqarfiit (pensionskasse-t), pissusissamisoorumik, aningaasaliussat iluanaarutitassaannik ukkatarinnikkumassapput.

Aningaasaliisartut avataaneersut, ilaatigut TAC pillugu isumaqatigiinniarnerni ilaagajuttartut, aammalu annertunerusunik isumalluuteqarnermikkut aammalu inatsisilerituunik sulisoqarnermikkut, suliamik naleqqutinngitsumik annertuumik sunniisinnaasartut, nunani allani misilittakkat takutereerpaat.

Taamaattumik aningaasaliinissamut periarfissaarutitinngikkaluarlugit imaluunniit avataaneersut taamaattut aningaasaliisinnaajunnaarsillugit soraarnerussutisiassanut aningaasaateqarfiit (pensionskasse-t), aalisarnermik aqutsiveqarfimmi isumaqatigiinniarnerni sunniuteqarsinnaatinneqannginnissaat qulakkeerneqassasoq innersuutigineqarpoq.

Inunnut ataasiakkaanut pisassiissutit tuniniarneqarsinnaasut

Inatsisissatut siunnersuummi tunngaviusumik isumassarsiaq, tassaavoq IOK-nik (inunnut ataasiakkaanut pisassiissutit tuniniarneqarsinnaasunik) siammarterineq. Tassa imaappoq pisassiissutit tamakkiisut ilaannut pisinnaatitaaffeqalersitsineq, taamaalillutik taakkua pisassiissutit ilaannik pigisaminnik aalisartunut allanut tunisinnaatillugit, aalisartunut ataasiakkaanut tunniunneqartassasoq.

Pisuni IOK-nik atuutilersitsineq § 28 4) naapertorlugu pingaartumik sinerissap qanittuani, aqutsiveqarfimmi 47-mi qaleralinniarnermut kiisalu § 28 5) naapertorlugu Kalaallit Nunaata kitaani assagiarsunniarnermut attuumassuteqarpoq. Tulliuttuni aqutsiveqarfimmi 47-mi qaleralinniarneq ukkatarineqarpoq.

Sinerissap qanittuani qaleralinniarnep 91%-erujussua, Kalaallit Nunaanni avammut tunioraanermit isertitaasartut katillugit 17%-i missiliorlugit ilapittuutaasunik, tamatumani aalisarnermi aqutsiveqarfimmi 47-mi pisarineqartarput. Inatsisissatut siunnersuut, umiatsiaararsortunut 925-iusunut ullumikkut aqutsiveqarfimmi tamatumani pisat katinnerisa 70%-iinik tunisisartunut kiisalu kutter-inut arlalinnut, sinneruttunik 30%-iusunik tunisaqartartunut, annertuumik sunniuteqassaaq.

§ 29 imm. 2. aamma 3. naapertorlugit, massakkut umiatsiaararsortut, ukiut tallimat kingulliit iluanni ukiuni pingasuni annertunerpaamik tunisiffigisimasatik aallaavigalugit, IOK-nik allakkatigut qinnuteqarsinnaapput. Umiatsiaararsortut amerlanersaat, ikiut kingulliit ingerlaneranni

naammaginantumik pisaqartartut aammalu isertitaqartartut, qinnuteqarumaartut, naatsorsuutigisinnaavarput, pissutigalugu IOK-t siunissami aalisarsinnaanissamut piumasaqaataalissammata. IOK-nik pissarsineq, annertunerusunik nalilinnik takussutissaavoq, tassami pisassiissutit kingusinnerusukkuusinnaasoq tunineqarsinnaammata.

Paggatassiissutinik aalisarallarnissamut periarfissaq

Aqutsiveqarfimmi 47-mi umiatsiaararsortut, IOK-nik aqqissuussamik toqqaanngitsut, kisianni akuersissutaateqareersut (licens-eqareersut), qaleralinnik aalisaannarallarsinnaasut aamma tunisisinnaasut, Inatsisissatut siunnersuummi periarfissiissutaavoq. Kisianni § 28 imm. 4. naapertorlugu, IOK-nut ikaarsaarnermi aalisartup pissarsiaatut pisassiissutip ilaatut, annertussutisip assinganik pisassiissutit paggatassiissutit katinnerat annikillisinneqassaaq. Taamaattumik paggatassiissutit pisassiissutit, qularnanngitsumik piaakannersumik annikilliumaarput.

Tamatuma kingunerivaa paggatassiissutaasutut pisaassiissutini, inuussutissarsiummut nutaanik aammalu inuusstuninik aalisartunik aallartittoqarnissaanut oqaatigisarialinnik inissaqalersitsinngimmat. Aqutsiveqarfimmi 47-mi aalisarnermik inuussutissarsiornerup ineriartortinneqarnissaanut nutaat aallartinnissaannut aammalu peqataanissaannut periarfissanut ajoqutaassaaq.

Inuusuttut aalisalersinnaasut kissaatigineqarpat, pisassiissutit paggatassiissutit, TAC-ip ilaanik minnerpaaffiligaasumik, aalisartut inuusuttut nutaat tunineqarnerisigut, inatsimmi tamanna qulakkeerneqartariaqarpoq.

Kutter-it aamma umiatsiaaqqat akornanni agguataarineq

aalisariutaatilinnut sukumiinerusumik pisassiissutit, angallatinut ataasiakkaanut, aammalu atortut suussusaannut (type-nut) piareersimasut pisassat annertussusaasa agguataarnissaannik, aalajangersaanissaq § 15 4) naapertorlugu Naalakkersuisunut suliassiissutigineqarpoq. Kiisalu § 18 (naapertorlugu) aalisariutaatilinnut assigiinngitsunut, nunani tamalaani isumaqatigiissutit aamma aqutsiveqarfimmi pilersaarutit attuumassutillit eqqarsaatigalugit, pisassiissutikkuutaaralutik aalisagaqatigiinnut ataasiakkaanut TAC-nik Naalakkersuisut agguataarissapput.

Taamaalilluni umiatsiaararsortut, aqutsiveqarfimmi 47-mi IOK-nik pigisallit imaluunniit pigisaqanngitsut, katillutik qaleralinnut TAC-ip ilaanik nalunaarsukkanik peqarnersut, Inatsisissatut siunnersuummi qulakkeerneqanngilaq. Allatut oqaatigalugu, kutter-iutillit, aningaasaliisut, taarsigassarsisitsisut il.il., kutter-inut pisassiissutinik annerujartuinnartunik kimigiisilissasut taamaalillunilu umiatsiaararsornerup atuukkunnaariartuaartinnissaanut, politik-kikkut ingerlaavartumik isumaqatigiinniartarnissatut saqqummiunneqarput. Tamanna akuerineqarsinnaanngitsumik umiatsiaararsortunut, taamaalillunilu tamatuma peqatigisaanik, aqutsiveqarfimmi 47-mi tunisisarnermut aamma innuttaasunut, nalorninermik pilersitsivoq. Taamaattumik tamanna, inatsimmi agguataarinerup immikkut nalunaarsugaatinnissaa pitinnaveersaartariaqarpoq.

Aqutsiveqarfimmi 47-mi aalisarneq

Naak § 15-i agguataarinissamut periarfissiigaluartoq, qanoq sinerissap qanittuani qaleralinniarneq nunap assingani agguataarneqassasoq, Inatsisissatut siunnersuummi isumasiuuserneqanngilaq. Taamaalilluni aqutsiveqarfik 47, suli aqutsiveqarfittut immikkoortutut aqunneqassanersoq, aammalu suli Diskobugt-imik, Uummannamik aamma Upernavimmik aggoqassanersoq imaluunniit aqutsiveqarfittut kattusimasutut, kikkunnit tamanit – aamma aqutsiveqarfiup avataani najugalinnit aalisartunit – aalisarfigineqarsinnaanersoq ersersinneqanngilaq.

Nunap assinganut attuumassutilik aqutsiveqarfik pillugu piunasaqaatinik isumasiuusiisoqanngippat, pisassiissutit ilaat annertunerujartuinnartut qularnanngitsumik, Upernaviup, Uummannap og Diskobugt-ip avataaneersunit aalisartunit aamma kutter-iutilinnit aningaasaqarnerusunit pisiariortorneqassapput.

Taamaattumik, Upernavimmi, Uummannami kiisalu Diskobugt-imi sumiiffinnut TAC-iusoq, pineqartumi aqutsiveqarfimmi najugalinnut aalisartunit immikkoortinneqassasoq, innersuussutigineqarpoq.

Sinerissap qanittuani qalorsuarnik qaleralinnik aalisarsinnaanermut periarfissaq

Aqutsiveqarfimmi 47-mi qaleralinnut qalorsuarsorsinnaanermut akuersissuteqarnissamut, naak tamanna nungusaataanngitsumik aalisarnermik unamminiagassiusassaasoq, § 15 4) aamma § 18-i Naalackersuisunik piginnaatitsiviupput. Aalisakkanut art-inut ataasiakkaanut aammalu imaani uumassuseqassutsip sinneranut naleqqiullugu, uumasoqassusermut nungusaataanngissutsip tungaaniit isigalugu, Inatsisissatut siunnersuummi aalajangersimaqqissaartumik qalorsuorsorluni qaleralinniarsinnaanerup aamma aalisakkanik art-inik allanik aalisarsinnaanerup ilaatinneqannginnissaanik ilaqanngimmat, tupaallannarpoq.

Aammattaaq aqutsiveqarfimmi 47-mi sinerissap qanittuani qalorsuorsorneq qularnanngitsumik najukkami aningaasaqarniarnermut sanngiillisaataasumik, umiatsiaararsortunik nungusaassamat, najugaqarfinni, umiatsiaarartunit aalisarfilussisuni, inooqatigiinnermut aamma 'inuiaqatigeeriaatsimut' (kultur-imut) nungusaataassaaq.

Taamaattumik inatsit, sinerissap qanittuani aalisakkanik art-inik soorlu qaleralinnik qalorsuorsorluni aalisarsinnaanermut aalajangersimaqqissaartumik inerteqqummik imaqartariaqarpoq.

Pisassiissutit annerpaaffiat

Aqutsisoqarfimmi 47-mi IOK-nik atuutilersitsineramik, aalisarnerup angallatinut ikinnerusunut sunnuteqarluarsarnissa aamma qitiusumik aqunneqalernissaanut siuarsaanissaa siunertaavoq, § 32-milu pisassiissutit annerpaaffiat qaffasinnerpaamik TAC-ip 2,5%-anut aalajangersarneqarluni. Pisassiissutit annerpaaffiliinikkut, eqiteruttoqarpallaannginnissaa qulakkearniarneqartoq ilimanarpoq, kisianni piviusumi, taamaallaat angallatit 40-t (kutter-it umiatsiaaqqallu) TAC tamakkiisoq agguaassinnaagaat, pisassiissutinik annerpaaffiliinerup nassataraa. Taamaalilluni 2,5%-inik

pisassiissutininik annerpaaffiliineq, aqutsiveqarfimmi 47-mi illoqarfinni aamma nunaqarfinni ataasiakkaani ineriartornermut aalajangiisuusumik sunniuteqassaaq.

Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuarmit 0,4-miit 0,6%-imut, taamaakkaluarluni angallatinut 200-nut inissaqartitsisumit, innersuussutaasunit, Inatsisissatut siunnersuummi pisassiissutitut annerpaaffiliussa qaffasinnerummat matumani maluginiagassaqqippoq. Soormitaavaana Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuarmit innersuussutaasoq, Inatsisissatut siunnersuummik ilusilersuilluni politik-kikkut sulinermi, pisassiissutininik annerpaaffiliinermik innersuussineq, taama annertutigisumik qaffanneqartoq?

Aqutsiveqarfimmi 47-mi umiatsiaararsortut 925-t sinneruttut aammalu kutter-inik mikinerusunik piginnittuusut 150-it missaanniittut ulluinnarni sumik inuuniuteqalissanersut, ersernerluppoq. Kalaallit Nunaat siulianili, illoqarfiit aamma illoqarfeeqqat aamma nunaqarfiit eqqarsaatigalugit inuiaqatigiiffiuvoq inuuniarnikkut atugassaritiitaasutigut assigiinngiffioqisoq. Taamaattumik, qulaani eqqaaneqartutut nunap assingatigut attuumassuteqarneq pillugu piumasaaqatitigut, najukkami aalisarnermi isumalluutininik atorluaanerup inunnut sumiiffimmi najugaqartunut iluaqutaanissaa qulakkeerneqartariaqarpoq.

Inuiaqatigiinni aningaasaqarnermut, inooqatigiinnermut aammalu kultur-imut kingunerisassai

Uumassuseqassusermut nungusaataanginnissaa pissutigalugu pisassiissutit tamarmik annikillisinneqassammata, aalisartuniit allaniit pisassiissutininik pisisinnaangikkuni aammattaaq umiatsiaararsortunut ataasiakkaanut IOK-t, manna tikillugu pisarineqarsimasuniit minnerulissapput. Taamaattumik umiatsiaararsortut amerlasuut, sungiusimasaminnut naleqqiullugu annikikujuttunik pisaqassapput. Aamma ilaannut, IOK-niit annikitsuniit isertitassat, § 27 naapertorlugu akitsuutininut ilimasaarutigineqartunut angummassinnaanersut apeqqutaalersinnaavoq.

Aalisartut pinerrarippallaangitsut IOK-jutitik aalisartunut pinerrarinnerusunut tunisarumaaraat naatsorsuutigineqartariaqarpoq. Tamannaavoq, IOK-t pillugit isumassarsiamut tunulequtaasoq, sunniuteqarluassuseq pillugu paasiuminarsaat aammalu pisassiissutininik assannut ikinnerusunut eqiterussinissamik kajumissaarutaasoq. Eqqaaneqartutut, ulluinnarni ingerlatsinermi – imaluunniit ajornerpaamik pisoqartillugu – pisassiissutininik pigisallit taamaallaat 40-t aqutsiveqarfimmi 47-mi qalerallinniarnermik tamakkiisumik tigungminnilersinnaanerannik Inatsisissatut siunnersuutip pisassiissutitut annerpaaffiata nassataraa, uffalu ullumikkut 925-nik umiatsiaararsortoqarlunilu 150-inik kutter-eqartoq.

Pisassiissutininik niuffanneq annertusiartortillugu akit qaffakkumaartut aammalu pisassiissutit, qaffasinnerpaamik akiliiumasunut tunineqarajuttartut misilittakkat takutippaat. Tamatumunnga peqatigitillugu kalaallit (aamma allamiut) innuttaasut soraarnerussutisianut ingerlatseqatigiiffiit Kalaallit Nunaanni qullersaqarfeqartut atorlugit aalisarnermi

anigaasaliinissaannut, tamannalu akit sulii qaffatseqqinneqarnerannut iluaqusiisinnalluni, Inatsisissatut siunnersuummi periarfissiissutaavoq.

Tamatuma saniatigut aalisartut, illoqarfinni annerusuni najugaqartut, angisuunik angallatillit aningaasaqarnikkut, aningaaserivinniillu attartornissamut qularnaveeqqusiinissamut ajornannginnerutitsisarput aammalu aningaasaliisartunit akueriuminarnerutinneqartarlutik. Aqutsiveqarfimmi 47-mi pisassiissutit akulikinnerujartortumik sumiiffimmiit avammut aamma nunaqarfinniit ataasiakkaaniit aammalu avannaamiuunngissinnaasunut inunnut tuniorarneqalernerat tamatuma nassataraa. Taamaattumik siumut takorloorsinnaavarput Aqutsiveqarfimmi 47-mi tunineqassagunartut pisassiissutit ilaat annertuut, Ummannap aamma Upernaviup eqqaata avataannut angallatinut annerusunut tunineqarumaartut, soorluttaaq Diskobugt-imi umiatsiaararsortut arlallit, IOK-jutitik annaajartuaarumaaraat.

Tamatuma, umiatsiaararsornermut – aammalu kutter-inut minnerusunut arlalinnut aammalu tunitsivinnut – aamma inuussutissarsiutinut aalisarnermut attuumassutilinnut, tunngaviusoq kiisalu sumiiffinnut taakkununga akileraartarnermut tunngaviusoq annikillisissavaa. Aamma ingerlatsinerup, tamatumani najukkami ukiuunerani sikumi aalisarnermut tunngaviusoq piissavaa, ilimanartumik nunaqarfinni suliffissuaqqat ilaasa matusaanerannik kinguneqarunaannaalluni, suliffissaaleqilernermillu kinguneqassalluni.

Inuuniarnermi atugassarititaasunut umiatsiaararsorneq aningaasaqarnermut tunngaviulluni sumiiffimmullu attuumassuteqarneq inuunerup naleqassusianut assorsuaq pingaaruteqarpat, allanillu piviusorsortumik inuuniutissaqarani, taava nunaqarfimmi ilaqutariittut qanoq iliortoqassava? IOK-nik pigisanik tunisinermit iluanaarutigisanik arlaannut, assingusumik sinneqartoorfiusartumut, aningaasaliinissamut periarfissaqanngippat? Aalisarnerq pillugu inatsisissamut nutaamut siunnersuut taamaallaat aalisarnermik aqutsiveqarfinnik aammalu sunniuteqarluartumik aningaasaqarnermik annertusaanermik ukkatarinninnikkut tamatumunnga akissuteqanngilaq, kisiannilu aqutsiveqarfimmut 47-mut najukkamilu aalisarnermut, inatsimmi kingunerisaasussanik passutaqanngivilluni.

Ummannap aamma Upernaviup eqqai inuttussusaannut uuttorlugit sumiiffiummata, ukiut qulikkuutaat ingerlaneranni Kalaallit Nunaanni avammut nioqquteqarnermi isertitatigut annertunerpaamik tapersiuteqartarsimasut, aammalu aqutsiveqarfimmi 47-mi nunaqarfiit isertitatigut agguaqatigiissitsinerni Kalaallit Nunaata sinneranut naleqqiullugu qaffasissumik inissisimasarsimaneratigut tamanna isigineqassaaq. Tamatumunnga peqatigitillugu allaat qaleralinnik tunisarneq killilik piniartukkormiunik ilaqutariippassuarput aningaasaqarnermut tunngaviusumut tapersiuteqartarsimavoq, tamatumani ilaqutariit amerlanerit katillutik naammagisimaarnartumik isertitaqartarsimallutik. Aqutsiveqarfimmi tamatumani inuuniarnermut tunngavissamik pilersitsisimasut, aalisartut amerlassusaannik ikililerinissamik kissaateqarneq, aalisarnerup najukkami inuiaqatigiinnut aningaasaqarnikkut nungusaataasimanera – soorluttaaq Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnermut annertuumik tapersiuteqarsimanera – tunngavilersuutigineqarsinnaanngillat.

Allatut oqaatigalugu aqutsiveqarfimmi 47-mi qaleralinniarnermi IOK-nik atuutilersitsinikkut piginnittuussuseq eqiterunneqarpat, inooqatigiinnermut aamma 'inuiaqatigeeriaatsimut' (kultur-imut) nungusaataangissutsit, ajalusoortinneqariaannangornerannik, aammalu nunaqarfinni arlalinni isumalimmik inuuniarnerup ingerlatiinnarnissaata ajornakusuulernissaanik, Inatsisissatut siunnersuut kinguneqassaaq.

Inatsit manna taasissutigineqartinnagu, Sukumiinerusumik kingunerisassat misissorneqarnissaanik Kalaallit Nunaata avinngarusimasunik inoqarfeqariaasianut aamma Inatsisissatut siunnersuummik pingaarutilimmik naliliinermik pisariaqartitsisoqarpoq.

Silisussanik pisariaqartitsisoqarpa?

Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaani aammalu matumani Inatsisissatut siunnersuummi, apeqqut akineqanngitsiq, tassaalerpoq, sunaana aqutsiveqarfiup avataanneersut angallatit amerlanngitsut kisianni anginerusut aalisarnissamut pisinnaatitaaffinnik pisiortornissaannut periarfissiinikkut Uummannaq aamma Upernaviup eqqaani isertitanut tunngaviummik mangiaaniarnermut toqqaannangitsumik piviusumik peqqutiginiagaasoq?

Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuarmut, inuussutissarsiutinut allanut 'sulisunik aalisarnermiit nuussinissaq' IOK-qalersitsinikkut anguniakkat ilagisimavaat. Aamma Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuarmut naatsorsuutigineqarsimagalarpoq aalisartut, suliffeeruttut ilaqqatit ilagalugit illoqarfinnut annerusunut nuukkumaartut sanaatornermullu suliffissarsiorumaartut – isumaliutersorneq, illoqarfinni annerusuni inissaaleqinermik takkuisoorfiusimasooq aammalu, umiatsiaararsortut inuussutissarsiutini allani misilittakkanik amigaateqarnerini aamma nalinginnaasumik ilinniagaqannginnerat annertuumik ajornartorsiortitsisoq.

Tamatumunnga peqatigitillugu sanaatornerit annertuut ilaatigut nutaanik mittarfissualiornerit malitsigisaannik nikerarnermillu aallaaveqartartunik, ilinniarsimanngitsunik sulisartunik pisariaqartitsisarneq sivikitsuinnaasarpoq. Aamma ingerlatsineq umiatsiaararsortunik 900-t missaanniittunik aamma 100-t tikillugit kutter-ersortunik kiisalu taakkua ilaqqatannik pisariaqartitsiunnaarneq iluatsilaaginnaraluarpuunniit, taakkua, maannangaq sulisussarsiorneq qaangerujussuaqqavaat.

Inatsisissatut siunnersuummut oqaaseqaatini (3.2.2.2 *Suliffissaqartitsineq*)-mi allassimavoq, *Piffissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu, pisassiisutit siunnersuinnermut tulluarsarneqassappata IOK-nik atuutilersitsineq sulisussarsiarineqarsinnaasunik ukiumut 300-nik piareersimalersussanik tapersiisinnaavoq*". Oqaatsit ajunngikkaluassusiat "piareersimalersussat (nutser.)", amerlasuutigit suliffissaaleqinermik isumaqarput,

ilaqutariinnullu hundorujulikkaanut isertitaarunneq nassatarissallugulu, kisianni tamanna aamma kingunissaasigut naatsorsuiffigineqarsimangilaq.

Pingaartumik umiatsiaararsortunut aamma taakkua ilaqutaannut pingaarutilimmik isertitanut aallaavimmik annaasaqartunut, Inatsisissatut siunnersuutip sunniutaa naatsorsuutigisatut pingaartumik tassaassaaq, atugarissaarneq annikillisitaq. Soorngunami aammattaaq najukkami inuiaqataasut sinnerinut sunniuteqassaaq. Suliffissaaleqineq aamma inoqarfinniit nuunneq nalinginnaasumik qaammarsagaangillat kisianni Inatsisissatut siunnersuutip kingunerisinnaasai. Qaleralinnik annikitsumik tunisaqartarneq allanik piniakkanik aamma aalisartarnermut periarfissamut tapersiutaallutillu ilaammata aammattaaq imminut pilersornermut aammalu kalaaliminernik pissarsinissamut Inatsisissamut siunnersuut qanoq sunniuteqassasoq nalunarpoq. Kisianni niuernermit oqimaaqatigiissaarinermut, nerisassat annertuut tikisiortornissaanni pitsaanngitsunik kinguneqarnissaa naatsorsuutigineqarsinnaavoq. Taamatuttaaq aalisarnermiit isertissinnaajunnaakkanik matussusiinissamut isumaginninnikkut aningaasartuutininik annertunerusunik takkuttoqarumaartoq naatsorsuutigineqassaaq aamma inuunermit atukkat ajorseriartut illoqarfinnut annerusunut nuunnermik kinguneqassappata suliffissarsiornerup saniatigut aamma ilaqutariinnut nuuttunut inissarsiornissaaq aammalu taakkua meeraannut paaqqinnittarfinni inissarsiorneq kingunerissavaat.

Aalisarneq pillugu inatsimmut siunnersuummik inuiaqatigiinnut nungusaataangissusermik (VSB)-mik misissuinermit, kingunissaanik naatsorsuinermit aamma naliliinermit suliaqartoqartariaqarpoq!

Siunissaaq ungasissoq eqqarsaatigalugu kingunissat

Inatsimmut siunnersuummi, malitsigisaanik art-inut aamma sumiiffinnut allanut IOK-nik Naalakkersuisut atuutilersitsisinnaanerit ammaanneqarput.

Aalisarneq pillugu inatsimmik atuutilersitsinerup taamaattup naammassineqarnerata annertussusaanik najukkani inuiaqatigiinni attorneqartuni inuiaqatigiinni aningaasaqarnermut, inooqatigiinnermut aamma kultur-imut kingunissai, aqutsiveqarfimmut 47-mut pissutsit, assigiumaarpaat.

Aqutsiveqarfimmut 47-mut naleqqiullugu innersuussineq

Ataatsimut isigalugu, Sermitsiami Siulittaasup ukiortaami oqalugiaataatigut saqqummiunneqartunik pingaartumik QAK'p soqutigisaanik naammassinninniarnermik ersersitsisumik Inatsisissatut siunnersuummi IOK-nik atuutilersitsinissaaq aamma aqutsiveqarfimmi 47-mi qalorsuarnik aalisartalernissamik periarfissiinissaaq siunertaavoq.

Qulaani allassimasut tunuliaqutaralugit umiatsiaaqqanut aqutsiveqarfimmi 47-mi IOK-nik atuutilersitsiniaaneq Inatsisissatut siunnersuummit peerneqassasoq, aamma taarsiullugu suliniutinik allanik ataatsikkoortumik uumassuseqassutsimik nungusaataanngitsumik aamma inuiaqatigiinni aningaasaqarnermik, inooqatigiinnermik aamma kultur-imik nungusaataanngitsumik ilaliisunik pilersitsisoqassasoq, innersuussutaavoq (ataani takujuk).

IOK-nut taarsiullugit allatut periarfissatut najukkani piginneqatigiilluni pisassiissutinut ingerlatseqatigiiffiit

IOK sivitsortumik nunani amerlasuuni aalisarnermik aqutsiveqarfinni oqaluttuassartanissimalerpoq kisianni kingunerisaasartut aamma IOK-nut akerliunerit aamma taamaapput. Taamaattumik, 'ilaartugaanngitsumik' inunnut ataasiakkaanut pisassiissutinut tuniniarneqarsinnaasunut ullumikkut amerlasuunik tulluarsagaqarpoq aamma allatut periarfissatut atugassaqluni. Nunarsuatsinni assigiinnitsuni nunap inoqqaavi, najukkani aalisartoqatigiit aamma aalisartut kattuffii najukkani inuiaqatigiinnik aamma kinguaariinnik tulliuttunik iluaqusiisunik IOK-nik aaqqiissutini iluarsisissutinik 'qulakkeerinerik' iluatsitsisarsimapput. Taamaalilluni Inatsisissatut siunnersuummik matuminnga ilusilersuinermut tunuliaqutitut pissutsit tamakkua sukumiinerusumik sammineqanngimmata assut isornarpoq.

Pisut ilaanni IOK-t nunap assingatigut killilersukkanik najukkami inunnut tunniunneqartarput tamakkualu pisassiissutit najukkami inunnit tunineqarsinnaasannigillat – soorlu ass. Alaska-mi 'community qoutas'-imi taamaattoq. Pisuni allani najukkami aalisartut kattuffiliortarsimapput, pissutigalugu IOK-t atulersinneqaraangata pisassiissutit aamma aalisarnerup inuiaqatigiinnit qimagunnissaanut aarlerinaat siumungaaq isigisaramikku. Kattuttarsimapput sumiiffimminnullu pisassiissutit pisiariortortarsimallugit. Thorup Strand, Danmark-imi taamatut pisoqarsimavoq, aalisartut maanna 'laug'-ikkut ('soqutigisaqatigiiffikkut') ataatsimoorlugit pisassiissutit pigalugit aamma attartortittarlugit. Aammattaaq Holland-imi IOK-nik atuutilersitsisarput, kisianni tamakku aalisartut peqatigiiffiannit aqunneqartarput aamma attartortinneqartarlutik. Cuttler-imi USA-miittumi aalisartoqarfinguumi, najukkami inuiaqatigiit, aalisartut inuusuttunik kinguaariit tulliuttut sungiusarniarlugit pisassiissutinik inuusuttuaqqanut pisassiissutinik immikkoortitsisarput.

IOK-nik aaqqisuussap pequtsersugaanera allatut oqaatigalugu tulluarsarneqarsinnaavoq, taamaalilluni Kalaallit Nunaanni illoqarfiit minnerusut aamma nunaqarfiit iluaquserlugit. Kisianni tamatumunnga, IOK-t akuitsuulluni nassatarisaasut inooqatigiinnermut aamma aningaasaqarnermut kingunissai eqqumaffigineqassasut piumasaqaataalluni. Tamatumunnga, aarlerinaataasut tamakku pitsaaliornissaannut Naalakkersuisunit kissaataassasoq piumasaqaataavoq.

Allatut iliuusiusinnaasutut aaqqiineq tassaasinnaavoq, Ummannamut aamma Upernavimmut qaleralittassiissutit uumassuseqarneranut nungusaataannigissuseq eqqarsaatigalugu

pisariaqarnera naapertorlugu annikillisinneqartariaqartut, sumiiffinni tamakkunani innuttaasunut kisermaassassiarineqarlutik. Illoqarfiit ataasiakkaat aamma nunaqarfiit ataasiakkaat pisassiissutit ilaannik tunineqarlutik. Imatut IOK-tut ilineqarsinnaapput matuminnga killilerlugit illoqarfiup/nunaqarfiup avataanut imaluunniit sumiiffiup avataanut tunineqarsinnaanatik kiisalu inoqarfiup pisassiissusersiaata ilaa aalisartunut inuusuttunut immikkoortinneqarluni. Nungusaataanngitsumik aammalu najukkami pisarineqarsimasutut aamma suliareqqitatut tunisassiatut inuulluarnitutit pisassiissutaatit suliareqqiineramik aamma pilersaarineramik annertusisamik peqateqartikkaanni, pisassiissutit annikillisitaanerannut ilaannakortumik inoqarfiup isertitassatut annaasaanut taarsiutaasinnaasut ilimagineqassaaq. Suliniutit taamaattut, Inatsisissatut siunnersuut oqaluuserineqaqqilersinnagu iterngat tikillugu misissorneqartariaqarput!

Tunisisussaatitaaneq Annikillisaq

Kinguppaat

§ 24 naapertorlugu Naalakkersuisut *pisat tulaassorneqartussat annertussusissaat Kalaallit Nunaanni tunitsiveqarfinni suliarineqartussat malittarisassaliuullugit aalajangersaaffigisinnaavaat*, kinguppannullu Kalaallit Nunaata kitaani aalisarneq eqqarsaatigalugu aalajangersaasarneq immikkoortoq 2 naapertorlugu aalisartut ataasiakkaat 25% tikillugu tunisisussaatitaapput.

Periaatsip atuuttup akerlianik manna kingunerisarpaa, aalisariutit ataasiakkaajungitsut, suliffeqarfiulli ataatsimut pisaasa 25% -ii tunineqartassammata. Sinneruttullu 75%-it Kalaallit Nunaanni tulaanneqaratik suliffeqarfiit namminneq aalisariutaataanni tunisassiassanngorlugit suliarineqarsinnaasarlutik. Tamanna umiarsuaatileqatigiiffinnut arlalinnik aalisariutaatilinnut aalisarnermik pilersarusiornermi annertuumik periarfissiisutut allaaserineqarpoq. Taamatullu inatsisissatut siunnersuutit oqaaseqaatini atuarneqarsinnaavoq (3.1.2.2.

Suliffissaqartitsineq), *"Siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu kinguppannik aalisarneq raajaleriffinnilu suliffissaqartitsineq, 75% angullugu tamakkiisumik tunisassiorsinnaanerugaluaq ukiumut suliffiit 175-it ikilinerinik kinguneqarsinnaammat."*

Ukioq naallugu suliat pineqarmata, aalisakkerivinnilu sulisartut amerlasuut piffissaq tamakkerlugu sulisorineqartanngimmata, qularnanngitsumik 175-it sinneqalugit isertitaarutissapput, tamannalu ilaqutariinnut aamma taama amerlatigisunut aningaasarliornermik isumaginnikkullu eqquinerluttussaavoq.

Kingunerisinnaasai pillugit sukumiinerusumik naatsorsuisoqartariaqarpoq!

Inatsisissatulli siunnersuummut Oqaaseqaatini kingunerisinnaasai naatsorsuutigisamit annertunerusinnaapput.

2022-mi tunisinermi naatsorsuutit tunngavigalugit ukiumut raajat pisarineqartut 46% -ii tassa 118.013 tonsit tunineqarput. Avataasiortunit 69.723 tons-init 29% tulaanneqarput, taakkualu sinerissap qanittuani pisat 70,6 %-eralugit.

Pisat		Tulaassat		
			<i>Sinerissap qanittuani</i>	<i>Avataasiortut</i>
Sinerissap qani. ataatsimut	48.290	Nuuk	2.469	10.309
Avataasiortut kitaani	64.192	Sisimiut	9.844	7.457
Avataasiortut tunumi	5.531	Aasiaat	10.301	1.361
Tamarmik	118.013	Ilulissat	11.485	1.147
		Tamarmik	34.099	20.274

Tabel 1. Ukioq 2022-mi sinerissap qanittuani avataasiortunilu raajat tonsingorlugit pisat tunisallu katillugit agguataarsimani. Najoqutaq: Kalaallit Nunaanni naatsorsueqqissaartarfik.

Inatsisissatut siunnersuut naapertussagaanni Kalaallit Nunaanni taamaallaat 25% tunineqartassapput, taamaalilluni tunisat affaannanngortinniarneqarput.

Taamatut allanngortitsisoqassappat qularnanngitsumik sinerissap qanittuani raajarniarneq eqqarsaatigalugu aalisariutit ikilissapput anginerulerlutilli. Suliffeqarfiup ataatsip pisami katinnerini 25% tunisalisappagu, naatsorsuutigineqassaaq sinerissap qanittuani aalisartut assigalugit, avataasiortut aalisartut tunisaasa appariarneri. Taamaattumik piviusoq tassaalissaaq, tunisinermi piumasaaqatit taamaatsillugit raajanik aalisakkerivinni sisamaasuni sulisut ikinnerulernissaat, taakkunangalu arlaat ataaseq matuneqaratarsinnaavoq.

Qalerallit

2022-mi qalerallinnit tunisat 55.873 tonsi Kalaallit Nunaata kitaani pisarineqarput, tassa 80%-it. Taakkunanga 61,5% sinerissap qanittuani aalisartunit 38,5%-ilu angallatinit avataasiortunit. Avataasiortut tunisaasa katinnerini 26.996 tonsit 20.5%-it tunineqarput, illuatungaattigulli sinerissap qanittuani pisat (28,774 tonsit 99%-ii) tunineqarput. Sinnerilu qularnanngitsumik illoqarfinni 'Kalaaliaqqani' tunineqarlutik. Sinerissap qanittuani aalisartut pisaasa 91,6%-ii Aqutsiveqarfimmi 47-mi taakkunangalu 26.342 tonsi, Aqutsiveqarfimmi 47-mi tunineqartut umiatsiaararsortunit 69 % tunineqarlutik. Taakkunanga 2.415 tonsi Aqutsiveqarfiup 47-p avataani pisarineqartunit 78% umiatsiaararsortunit pisarineqarlutik.

Tabel 2. 2022-mi sinerissap qanittuani aalisartunit avataasiortunillu qalerallit pisat tunisallu tonsinnngorlugit. Sinerissap qanittuani aalisartut umiatsiaararsortunut aalisariutinullu immikkoortinneqartarput. Upernavimmi, Ummannami Ilulissanilu pisassiissutit annertussusaat. Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni naatsorsueqqissaartarfik

Pisat		Tunisat			
		Avataasiortunit		Sinerissap qanittuni	
Sinerissap qanittuani kitaa	28.774	Paamiut	607	Aalisariut	8.635
Sinerissap qanittuani kangia	103	Maniitsoq	2.050	Umiatsiaaqqat	20.121
Sinerissap qanittuani ataatsimut	28.877	Kangaatsiaq	69	Katinneri	28.756
Avataasiortut kitaa	18.013	Aasiaat	1.326	Pisassiissutit	
Avataasiortut kangia	8.983	Qasigianguit	1.489	Ilulissat	227
Avataasiortut ataatsimut	26.996	Katillugit	5.541	Ummannaq	299
Katinneri	55.873			Upernavik	399

Kisisisit siuliiniittut takutippaat, sinerissap qanittuani qaleralinniarnermi aalisariutinut angallatinullu anginernut ikaarsaariarneq sumiiffinni Kalaallillu nunaannut tamarmut qaleralinnik pisassakinnerulersitsissasoq, tassami inatsisissatut siunnersuutip oqaasertaani qaleralinniarneq sinerissap qanittuani aalisartunut avataasiortunulluunniit piumasaqaatitaqanngimmat. Taamaalilluni § 15 4) aamma § 18 naapertorlugit Naalackersuisut pisinnaatilerpaat kilisaatit qaleralinniarsinnaanerata, angallatillu taakku angisuut nammineerlutik nioqqaanngikkaluarlugit suliarinnissinnaalersillugit. Taamatullu siuliani taaneqareersutut naatsorsuutigineqassaaq, angallatit anginerumaat Aqutsiveqarfik 47-up kujataani tunisisinnaalernissaat, tamaani akigissaarnerutitsisoqassappat.

Ataatsimut isigissagaanni tamatuma nassatarisaanik, pisat amerlanerusut nunap immikkoortuisa taakku avataanni tunineqartalersinnaapput. Tamatumalu nassatarisinnaava, Aqutsiveqarfik 47-mi tulaassuisukinnerulerenerata kinguneranik tunitsivinnik matusisariaqalerneq. Tunitsivinnik matusisoqassappat assartuineq sivisunerulissaaq, orsussamut aningaasartuuteqarnerulerneq, aalisakkat pisaasut pitsaannginnerulereri minnerunngitsumillu umiatsiaararsortunut ungasinnerusumut angalasalernerup kingunerisaanik aarlerinartorsiornerulersinnaaneq. Taamatullu ukiumi sikumi aalisarsinnaajunnaarnerup ilanngullugu kingunerissavaa aalisarnerup sumiiffinni attanneqarsinnaanerata qularnartoqalenera.

Inatsisissatut siunnersuummi sinerissap qanittuani tunisisussaatitaaneq aalajangersaaffigineqanngilaq. Tunisakinnerulerunerup kingunerisaanik aningaasarliornerulerneq isumaginnikkullu atukkatigut ilungersunartorsiuulerneq pinngitsoortinniarlugit, pisariaqassaaq tunisinissamik piumasaqaateqarsinnaanerup

inatsisitigut aalajangersaaffigineqarnissaa, aammalu pisanineqarfiisa eqqaani tunineqarsinnaanissaat.

Tulaassuisussaatitaanermik annikilliinerup kingunerisinnaasai

Kalaallit Nunaanni tulaassuisussaatitaaneq Inatsisissami siunnersuutigineqartut atuutsinneqalissagaluarpat, qularnangitsumik Kalaallit Nunaata avataani tunisineq annertunerulissaaq. Tulaassanik suliareqqiisarunnaarnerup naleqarnerulersitsisarnera annikillisinneqassaaq, tamannalu suliffissuaqarfinnut, sumiiffinni ataasiakkaani inuiaqatigiinnullumi ataatsimut tamaat isigalugu kingunerluuteqassaaq. Ullumikkut Kalaallit Nunaata inuisa 15%-iisa missingi inuutissarsiorsinnaasut aalisarnikkut, tunisassiornikkut pisanillu suliareqqiisarinnikkut suliffissaqartinneqarput.

Taamatullu sinerissap qanittuani aalisartunik Aqutsiveqarfik 47-mi ikililerisoqassappat aalisakkeriveeqqat matuneqarnerannik kinguneqarsinnaavoq. Pisassanik agguaassisarnermi umiatsiaararsortoq qaleralinniarsinnaajunnaarsinneqassaguni, nuliaasorlu aalisakkerivimmi sulisarluni, taava inoqutigiit marloriaammik eqqugaanerannik kinguneqassaaq - allanillu inuutissarsiutaasinnaasunik periarfissaqarani.

Umiatsiaararsorluni aalisarnerup annikillisinneqarnerata, sikumilu ningittagarsornerup pisanillu suliareqqiisarnerup kalaallillu aalisartuisa naleqarnerulersitsisarnerat, aammalu nungusaataanngitsumik aalisarnerup sumiiffinni tunisassiornermi siuarsagassatut piorsaavigineqarsinnaanerigalua, takornariaqarnikkullu inoqarfinni periarfissiinissaralua qularnartoqalersissavaa. Taavalu imaalerpoq, inatsisissatut siunnersuut naapertorlugu siunissami Kalaallit Nunaanni sumi qanorlu inuuneqassanersugut sunniuteqarfigisussangussavaa.

Kingunissaalu imaappoq, inatsisissatut siunnersuut inuiaqatigiit aningaasarsiornerannut, isumaginninnikkut piorsarsimassutsikkullu nungusaataanngitsumik piumasaqaatinut naammassinnissinnaanani, taamaalilluni Naalagaaffiit Peqatigiit nungusaataanngitsumik anguniagaannut, Kalaallit Nunaata pisussaaffigisaraluanut naapertuukkunnaarluni. Taamaattumik tamanna tunuartittariaqarpoq!